

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
algtekst
RT I 1996, 45, 848

Välja kuulutanud
Vabariigi President
20.06.1996 otsus nr 734

Kommertspandiseadus

Vastu võetud 05.06.1996

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Kommertspandi mõiste

(1) Äriregistrisse kantud ettevõtja võib nõude tagatisena seada oma vallasvarale kommertspandiregistrisse kantud käesolevas seaduses sätestatud ulatusega pandi (kommertspant), ilma et ta annaks üle panditava vara valdust.

(2) Kommertspant ei eelda tagatava nõude olemasolu ega lõpe nõude lõppemisega.

(3) Kommertspandile kohaldatakse asjaõigusseaduses (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26–28, 355) registerpandi kohta sätestatud, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.

§ 2. Kommertspandi ulatus

(1) Kommertspant ulatub äriühingu kogu vallasvarale või füüsilisest isikust ettevõtja majandustegevusega seotud vallasvarale. Kommertspandi võib seada välismaa äriühingu Eesti filiaali vallasvarale.

(2) Kommertspant ulatub kogu koormatavale varale, mis kuulub ettevõtjale pandikande tegemise ajal, samuti varale, mille ettevõtja omandab pärast pandikande tegemist.

(3) Kommertspant ei ulatu:

1) kassas või krediitiasutuses olevale rahale, ettevõtjale kuuluvatele osadele, aktsiatele, investeerimisfondi osakutele, osamaksule ühistus ja osalusele teistes ühingutes, võlakirjadele ja teistele tavakäibeks määratud võladokumentidele ning muudele väärtpaberitele;

2) varale, millele saab seada teist liiki registerpandi või asjaõigusseaduse rakendamise seaduse (RT I 1993, 72/73, 1021; 1994, 53, 889; 94, 1609; 1995, 22, 327; 57, 979; 1996, 36, 738) § 13² lõikes 2 nimetatud pandi või millele ulatub kinnisasjale enne või pärast kommertspandi seadmist seatud hüpoteek või millele on seatud käsipant;

3) varale, millele ei saa vastavalt seadusele pöörata sissenõuet.

§ 3. Kommertspandiga tagatud nõue

Kommertspandiga on pandisumma ulatuses tagatud nõue, sellele nõudele kolme aasta jooksul enne kommertspandiga koormatud vara müümist nõude rahuldamiseks välja maksmata intressid, samuti viivis ja võla sissenõudmise kulutused, pandipidaja poolt kommertspandiga koormatud vara omaniku eest tasutud kindlustusmaksed ning muud kõrvalnõuded.

2. peatükk KOMMERTSPANDIST TULENEVAD ÕIGUSLIKUD TAGAJÄRJED

§ 4. Kommertspandi seadmine

(1) Kommertspandi seadmiseks sõlmib ettevõtja (pantija) pandipidajaga kommertspandilepingu.

(2) Kommertspandileping peab olema notariaalselt tõestatud.

(3) Kommertspant tekib avalduse alusel vastava kande tegemisest kommertspandiregistrisse.

§ 5. Vara kasutamine ja käsutamine

(1) Ettevõtja võib kommerts pandiga koormatud vara tavapärase majandustegevuse raames kasutada ja käsutada.

(2) Kui ettevõtja võõrandab kommerts pandiga koormatud vara hulka kuuluva asja tavapärase majandustegevuse raames, lõpeb kommerts pant sellele asjale. Kui isik, kellele asi võõrandati või kelle kasuks asja koormati, oli omandi või muu asjaõiguse omandamisel ettevõtja käsutusõiguse suhtes heauskne, lõpeb pandiõigus isegi siis, kui üleandmine oli vastuolus käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatuga.

§ 6. Koormatud vara võõrandamine

(1) Kui kommerts pandiga koormatud vara võõrandatakse tervikuna või suuremas osas, kehtib kommerts pant sellele varale edasi. Sellisel juhul on võlausaldajal õigus nõuda kommerts pandiga tagatud nõude rahuldamist kommerts pandiga koormatud vara arvel enne nõuet, mille tagamiseks vara omandaja on kommerts pandi seadnud.

(2) Koormatud vara võõrandamise korral ulatub kommerts pant võõrandaja tasunõudele niivõrd, kui võrd see puudutab vara, millele kommerts pant võõrandamise korral ulatub. Kui omandaja võõrandab vara edasi või kui esemetele seatakse eraldi õigus või kui neid kahjustatakse või sundvõõrandamise või muu sarnase menetluse käigus esitatakse nõue, hõlmab kommerts pant omandaja tasunõude.

(3) Kommerts pant võõrandatud varale lõpeb kuue kuu möödudes päevast, mil pandipidaja sai vara üleandmisest teada või pidi teada saama, hiljemalt aga kahe aasta möödumisel vara üleandmisest, kui pandipidaja ei taotle oma nõude rahuldamist koormatud vara arvel enne nimetatud tähtaegade möödumist.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud ei kohaldata, kui vara omandaja kohustub enne kommerts pandi lõppemist kirjalikult rahuldama pandipidaja suhtes tagatud nõude.

§ 7. Kommerts pandi kehtivus äriühingute ühinemisel, jagunemisel ja ümberkujuandamisel

(1) Kui äriühingute ühinemise korral oli enam kui ühe ühineva ühingu varale seatud kommerts pant, võib ühinemise kanda äriregistrisse ainult juhul, kui koos avaldusega ühinemise registrisse kandmiseks esitatakse äriregistri pidajale pandipidajate notariaalselt tõestatud kokkulepe pandikannete järjestamise kohta. Sama kehtib äriühingu jagunemisel, kui mitme jagunemises osaleva äriühingu varale oli seatud kommerts pant.

(2) Äriühingu ümberkujuandamine ei mõjuta kommerts pandi kehtivust ega pandikandega antud eelisõigust.

(3) Kommerts pandiregistri pidaja teeb käesoleva paragrahvi lõikest 1 tulenevad muudatused kommerts pandi registrisse pandipidajate kokkuleppe alusel.

§ 8. Kommerts pandi kehtivus ettevõtja surma korral

Pärandvarasse kuuluvale varale seatud kommerts pant ei lõpe füüsilisest isikust ettevõtja surma korral.

§ 9. Õigus kindlustushüvitisele

(1) Kui kommerts pandiga koormatud vara on kindlustatud, ulatub kommerts pant ka kindlustushüvitise nõudele.

(2) Väljamaksmisele kuuluva kindlustushüvitise võib pantijale täielikult või osaliselt välja maksta ning võlgnik võib kindlustushüvitisest loobuda üksnes kõigi kommerts pandipidajate kirjalikul nõusolekul, kelle nõue on kommerts pandiga tagatud.

§ 10. Kommerts pandist tulenevad õigused sundtäitmise ja pankroti korral

(1) Pandipidaja võib nõuda nõude rahuldamist kommerts pandiga koormatud vara arvel kuni pandisumma ulatuses sundtäitmise või pankroti korral vastavalt pandile seadusest tulenevale järjekohale.

(2) Kui pandipidaja on nõude tagatisena seadnud mitu sama järjekohaga kommerts pant või kui need kehtivad vahetult teineteise järel, kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud pantide kogusummale.

(3) Pandipidajal ei ole eelisõigust tasumisele varast, mis arestiti enne kommerts pandi kandmist kommerts pandiregistrisse või kande tegemise päeval. Vara vabastamisel arestist või pankrotivarast välistamisel laieneb kommerts pant ka sellele varale.

(4) Kui koormatud varale pööratakse sissenõue kommerts pandiga tagamata nõude või pandipidajast tagapool asuva järjekohaga kommerts pandi pidaja nõude rahuldamiseks, võib pandipidaja nõuda enda nõude rahuldamist vara müügist saadud vahenditest või vahenditest, mis saadakse vara eest sundtäitmise alusel muul viisil, isegi juhul, kui tema nõue ei olnud veel sissenõutav, enne võlausaldajat, kelle kasuks varale sissenõue pöörati. Pandipidaja ei või nõuda nõude rahuldamist, kui teise nõude rahuldamisest ülejäänud vara on pandipidajale täielikuks tagatiseks.

§ 11. Nõude rahuldamine enne sissenõutavaks muutumist

(1) Võlausaldaja võib nõuda nõude rahuldamist kommerts pandiga koormatud vara arvel isegi juhul, kui nõue ei ole muutunud sissenõutavaks, kui:

- 1) koormatud vara jagatakse, ettevõtte majandamine peatatakse või vara antakse üle teisele isikule vastuolus käesoleva seaduse § 5 lõikes 1 sätestatuga või
- 2) kogu kommerts pandiga koormatud vara või suurem osa sellest hävib või
- 3) võlgnik ei anna võlausaldajale käesoleva seaduse §-s 12 nimetatud teavet või
- 4) koormatud vara jäetakse hooletusse või see on vähenenud ja tagatise väärtus on seetõttu oluliselt langenud.

(2) Võlausaldaja võib nõuda nõude rahuldamist käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaoludel kolme kuu jooksul pärast neist asjaoludest teadasaamist. Vara üleandmisel, jagamisel või ettevõtte majandamise täielikul või osalisel peatamisel tuleb nõue esitada käesoleva seaduse § 6 lõikes 3 sätestatud tähtaja jooksul.

§ 12. Teabe andmise kohustus

Ettevõtja, kelle varale on seatud kommerts pant, on kohustatud pandipidajale viivitamata teatama ettevõtte majandamise peatamisest või ettevõtte jagamisest, võõrandamisest või muul viisil üleandmisest, samuti vara vähenemisest, kui tagatise väärtus oluliselt langeb, samuti vara või selle suurema osa hävimisest. Pandipidaja nõudel peab pantija andma pandipidajale koormatud vara kohta ka muud teavet, mis on vajalik tagatise väärtuse kindlakstegemiseks.

§ 13. Pantija vastuväited

(1) Pantija võib pandipidaja vastu esitada ainult selliseid vastuväiteid, mis põhinevad pandikandel või mis tal on sissenõude esitanud võlausaldaja vastu võlaõiguslikul alusel.

(2) Pantija võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud vastuväiteid esitada ka võlausaldaja õigusjärglase või isiku vastu, kellele pandipidaja kommerts pandi üle andis.

(3) Kommerts pandiga koormatud vara omanik, kes ei ole võlgnik, võib esitada kommerts pandiga tagatud nõude vastu samu vastuväiteid, mida võib esitada võlgnik. Ta võib vastuväiteid esitada ka siis, kui võlgnik nõudele vastu ei vaidle.

3. peatükk

KOMMERTSPANDI REGISTREERIMINE

§ 14. Kommerts pandiregistrisse kantavad andmed

Kommerts pandiregistrisse kantakse:

- 1) ettevõtja ärinimi, elu- või asukoht ja isiku- või registrikood;
- 2) kande tegemise kuupäev;
- 3) kommerts pandi rahaline suurus (pandisumma);
- 4) kommerts pandi järjekoht;
- 5) pandipidaja nimi, elu- või asukoht ja isiku- või registrikood;
- 6) kannete muutmine ja kustutamine;
- 7) muud seaduses sätestatud andmed.

§ 15. Kommerts pandiregister

Kommerts pandiregistrit peab ja kanded kommerts pandiregistrisse teeb äriregistri pidaja äriregistrile äriseadustikus (RT I 1995, 26–28, 355; 1996, 40, 773) sätestatud korras, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

§ 16. Kande tegemine

(1) Registripidajale esitatavad avaldused peavad olema kirjalikud. Allkirjad avaldusel peavad olema notariaalselt tõestatud.

(2) Kommerts pandiregistrisse tehakse kande avalduse või kohtuotsuse alusel. Kommerts pandi registrisse kandmise avalduse võib esitada pantija või pandipidaja. Kui avalduse esitab pandipidaja, peab sellele olema lisatud pantija notariaalselt tõestatud nõusolek kommerts pandi registrisse kandmiseks.

(3) Avalduses tuleb märkida käesoleva seaduse §-s 14 sätestatud andmed. Avaldusele tuleb lisada kommerts pandileping.

(4) Samal päeval posti teel saabunud avaldused loetakse üheaegselt saabunuks ja registreeritakse päevikus sellel päeval saabunud avaldustest viimastena. Vastuvõtmise kellaaajaks märgitakse avalduste vastuvõtu lõpetamise kellaaeg.

§ 17. Kande õiguslik tähendus

- (1) Kommertsandiregistri kanne jõustub kanne allakirjutamisest registrisekretäri poolt.
- (2) Kanne kehtib kolmanda isiku suhtes õigena, välja arvatud siis, kui kolmas isik teadis või pidi teadma, et kanne ei ole õige.
- (3) Kui registrisse kandmisele kuuluvaid asjaolusid ei ole registrisse kantud, on neil asjaoludel kolmanda isiku suhtes õiguslik tähendus üksnes juhul, kui kolmas isik neist teadis või pidi teadma.
- (4) Kohtuotsuse alusel tehtud kandes sisalduvad asjaolud omandavad õigusliku tähenduse kohtuotsuse jõustumisel.

§ 18. Kommertsandilõppemine

- (1) Kommertsandil lõpeb registrist kustutamisega, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.
- (2) Kommertsandil kustutatakse registrist pantija avalduse põhjal, millele on lisatud pandipidaja notariaalselt tõestatud nõusolek, või pandipidaja avalduse põhjal.
- (3) Ettevõtja kustutamisel äriregistrist peab kommertsandil kustutama. Ettevõtjat ei või äriregistrist kustutada enne kommertsandil kustutamist.
- (4) Kui kommertsandil lõpeb vastavalt seadusele enne registrist kustutamist, peab selle registrist kustutama registripidaja.

§ 19. Dokumentide registreerimine ja hoidmine

Registripidajale esitatavad avaldused ja muud dokumendid registreeritakse registripäevikus vastavalt äriseadustiku §-le 40 ja neid hoitakse ettevõtja äritoimikus ja registritoimikus vastavalt äriseadustiku §-dele 38–40 koos kommertsandil registri osa ära kirjutajaga.

§ 20. Kandeotsus

- (1) Kohtunik peab avalduse läbi vaatama ja kandeotsuse tegema 15 päeva jooksul registreerimisavalduse saabumisest. Kandeotsusega rahuldab kohtunik avalduse täielikult või osaliselt või jätab avalduse rahuldamata või määrab tähtaja takistuse kõrvaldamiseks.
- (2) Kandeotsuse tegemise võib lükata edasi 10 päeva võrra, kui on vajalik kontrollida kommertsandil seadmisega seotud olulisi asjaolusid.
- (3) Kui soovitud kanne tegemine ei ole võimalik kõrvaldatava takistuse tõttu, määrab kohtunik piisava tähtaja takistuse kõrvaldamiseks. Kui avalduse esitanud isik selle aja jooksul takistust ei kõrvalda, teeb kohtunik otsuse avalduse rahuldamata jätmise kohta.
- (4) Kandeotsuses tuleb märkida äriseadustiku §-s 55 sätestatud andmed.

§ 21. Avalduse rahuldamata jätmine

Kohtunik teeb otsuse kommertsandil registrisse kandmise avalduse rahuldamata jätmise kohta, kui:

- 1) kommertsandil registrisse kandmise avalduse esitanud isik ei ole õigustatud sellist avaldust esitama;
- 2) kanne tegemise takistust ei ole kõrvaldatud kohtuniku poolt määratud tähtaja jooksul (§ 20 lg 3);
- 3) avaldus või sellele lisatud dokumendid ei vasta seadusele;
- 4) ettevõtja kohta, kelle varale kommertsandil seadmist taotletakse, on äriregistrisse tehtud pankrotikanne;
- 5) esineb muu takistus, mille tõttu ei ole võimalik kannet teha.

§ 22. Kanne tegemine ja otsusest teatamine

- (1) Pärast otsuse tegemist kannab registripidaja kanne teksti registrisse. Kanne tekstile kirjutab alla registrisekretär.
- (2) Kandeotsuse ära kiri antakse või saadetakse 10 tööpäeva jooksul, alates kanne tegemisest registrisse või otsuse tegemisest, millega kandeavaldus jäeti rahuldamata, ettevõtjale, kelle kohta otsus tehti, ja pandipidajale.

§ 23. Järjekoha muutmine

- (1) Kommertsandil järjekoha muutmiseks on vajalik nende pandipidajate notariaalselt tõestatud kokkulepe, kelle pantide järjekohi muutub, samuti ettevõtja notariaalselt tõestatud nõusolek. Kui järjekoha loovutamine rikub teiste pandipidajate õigusi, tuleb esitada ka nende pandipidajate notariaalselt tõestatud nõusolek, kelle õigusi rikutakse.

(2) Kui järjekoha muutmisel tagasiastunud pant lõpeb, ei kaota etteastunud õigus selle tagajärjel järjekoha muutmisega saadud kohta.

(3) Järjekoha muutmine ei või kahjustada pantija õigusi, samuti pandipidajate õigusi, kelle pantide järjekohad on tagasiastuvate ja edasiastuvate õiguste vahel.

(4) Järjekoha loovutanud pandipidaja peab järjekoha loovutamises viivitamata teatama pantijale, samuti võlgnikule, kui pantija on kolmas isik.

§ 24. Kande parandamine enne allakirjutamist

Kui kommertsandiregistri kande ei vasta kandeotsusele ja kande ebaõigsus ilmneb enne sellele allakirjutamist, tehakse parandus uut kandeotsust tegemata.

§ 25. Kande parandamine pärast allakirjutamist

Kui kommertsandiregistri kande ei vasta kandeotsusele ja kande ebaõigsus ilmneb pärast sellele allakirjutamist, teeb registripidaja kohe registrisse vastava märke ja teatab parandusettepanekust puudutatud isikutele, kellel on registripidaja poolt määratud tähtaja jooksul õigus esitada vastuväiteid. Tähtaja möödumisel otsustab kohtunik kande parandamise.

§ 26. Kande parandamise viis

(1) Kande parandamiseks tõmmatakse ebaõigele kandlele joon alla ja tehakse õige kande vastavalt käesoleva seaduse §-le 22.

(2) Uues kandes märgitakse, et see asendab eelmist.

(3) Kande parandamine muul viisil on keelatud.

§ 27. Kaebused

Kaebused kohtuniku otsuse ja registriosakonna töötajate peale esitatakse ja lahendatakse äriseadustikus sätestatud korras.

§ 28. Registripidaja vastutus

Registripidaja õigusvastase tegevuse tagajärjel tekkinud kahju hüvitab riik.

4. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 29. Seaduse jõustumine

(1) Käesolev seadus jõustub 1997. aasta 1. jaanuaril.

(2) Alates 1997. aasta 1. jaanuarist võib kommertsandide registreerida üksnes kommertsandiregistris käesolevas seaduses sätestatud korras.

§ 30. Ettevõtteregestris registreeritud kommertsandid

(1) Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide registrisse (edaspidi *ettevõtteregester*) kantud kommertsantidele kohaldatakse vastavalt käesoleva seaduse §-des 1–13 sätestatud.

(2) Kui avaldus kommertsandi seadmiseks on ettevõtteregestrile esitatud enne 1997. aasta 1. jaanuari, võib selle registreerida ettevõtteregestris.

§ 31. Seniste kommertsantide ümberregistreerimine

(1) Enne kommertsandiseaduse jõustumist ettevõtteregestris registreeritud kommertsandid registreeritakse ettevõtja avalduse põhjal ümber kommertsandiregistrisse, kui äriühing või füüsilisest isikust ettevõtja kantakse äriregistrisse.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud avalduse peab ettevõtja esitama koos tema äriregistrisse kandmise avaldusega. Ettevõtteregestrisse kantud ettevõtja, kelle varale on seatud kommertsant, võib kanda äriregistrisse ainult siis, kui ta on esitanud avalduse kommertsandi kandmiseks kommertsandiregistrisse.

(3) Kui ettevõtja on juba kantud äriregistrisse, kuid kommerts pant on kantud ettevõttere registrisse, registreeritakse kommerts pant ümber ettevõtja või pandipidajate avalduse põhjal.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõigetes 1 või 3 sätestatud juhtudel on ettevõtja varale seatud mitu kommerts panti, kantakse need registrisse seniste järjekohtadega. Kui järjekohad ei ole käesoleva seaduse tähenduses selgesti eristatavad, tuleb ümberregistreerimisel esitada pandipidajate notariaalselt tõestatud kokkulepe kannete järjestamise kohta.

(5) Kui käesolevas paragrahvis sätestatud avaldust ei ole esitatud 1997. aasta 1. septembriks, loetakse kommerts pant lõppenuks.

§ 32. Ettevõttere registri teatamiskohustus

Ettevõttere register peab esitama äriregistri pidajale 1997. aasta 1. jaanuariks ettevõttere registrisse kantud kommerts pantide nimekirja.

§ 33. Äriseadustiku § 530 2. ja 3. lõike ja asjaõigusseaduse §-de 309 ja 310 kohaldamise peatamise seaduse (RT I 1995, 57, 976) kehtetuks tunnistamine

Kehtetuks tunnistatakse äriseadustiku § 530 2. ja 3. lõike ja asjaõigusseaduse §-de 309 ja 310 kohaldamise peatamise seadus.

§ 34. Asjaõigusseaduses tehtavad muudatused ja täiendused

(1) Paragrahv 309 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

«§ 309. Kommerts pant

Kommerts pant sätestatakse eraldi seaduses.».

(2) Kehtetuks tunnistatakse §-d 310–312.

§ 35. Eesti Vabariigi pankrotiseaduses (RT 1992, 31, 403) tehtavad muudatused ja täiendused

(1) Paragrahvi 84 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna «pandiga» sõnadega «, välja arvatud kommerts pant».

(2) Paragrahvi 86 lõiget 1 täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:

«3¹) kommerts pandiga tagatud nõuded.».

§ 36. Riigilõivuseaduses (RT 1990, 11, 118; RT I 1995, 36, 465; 57, 981; 58, 1005; 61, 1028; 87, 1540; 1996, 3, 56; 38, 752; 40, 773; 42, 811) tehtavad muudatused ja täiendused

Riigilõivuseaduse lisa 1 punkti 6¹ täiendatakse alapunktiga 6 järgmises sõnastuses:

«6) kommerts panti kande tegemise, muutmise või lõpetamise eest 0,2% pandisummast, kuid mitte alla 500 krooni ja mitte üle 20 000 krooni; kui taotletakse summa muutmist, 0,2% taotletavast summast, kuid mitte alla 500 krooni ja mitte üle 20 000 krooni.».

§ 37. Rakendamise määrused

Justiitsminister võib anda määrusi registriosakondade tegevuse korraldamiseks. Justiitsminister kehtestab määrusega kommerts pandiregistri kaardi vormi.

Riigikogu esimees Toomas SAVI